

K U L T U R A **TURISTIČKO KAZALIŠTE**

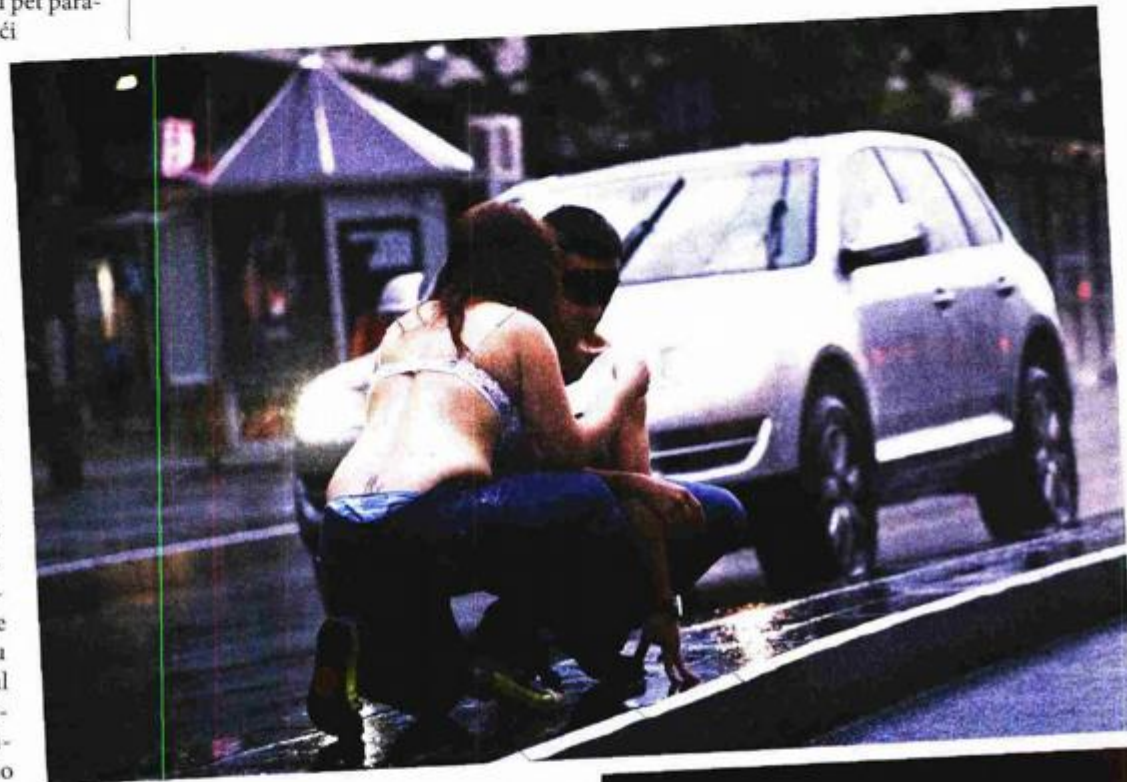
/NAPISAO/ **TONKO VULIĆ** / tonko.vulic@aktual.hr
 /SNIMKE/ **DUBROVAČKE LJETNE IGRE**

Predstavom „Otac hrabrost“ odlučio sam zapitati se što je hrabrost i je li u današnje vrijeme ta vrлина uopće moguća u životu i kazalištu“, kaže Boris Bakal, autor koncepta i režije predstave „Otac Hrabrost“ koja će se premijerno izvesti u utorak 13. kolovoza u sklopu 64. Dubrovačkih ljetnih igara. Predstava će se istovremeno događati na pet lokacija u Dubrovniku u pet paralelnih slika, koje će gledatelji obići u pratnji vodiča. Mapa predstave je stara gradska jezgra, a vrijeme događanja je sadašnje te predstavlja, kako autor kaže, „hipertekst dubrovačke suvremenosti“.

Boris Bakal je kazališni redatelj, pisac, radijski i tv-glumac, autor brojnih projekata u rasponu od kazališnih predstava, preko videa i audio instalacija, multimedijalnih projekata, filmova i kulturno-socijalno-političkih inicijativa. Sudjelovao je u radu različitih platformi i inicijativa, a njegov je rad karakterističan po specifičnim istraživanjima grada i netipičnih izvedbenih lokacija, dokumentarističkom pristupu te po interaktivnim elementima u umjetničkim projektima. Bakal je suosnivač međunarodne kreativne platforme „Bacači sjenki“ („Shadow Casters“), zajedno s intermedijalnom umjetnicom Katarinom Pejović te grafičkim i multimedijalnim umjetnikom Željkom Serdarevićem. Diplomirao je na zagrebačkoj Akademiji za kazalište, film i TV. Bacači sjenki su neprofitna međunarodna umjetnička i produkcijska platforma za interdisciplinarnu suradnju, stvaralaštvo te promišljanje intermedijalnih umjetnosti, posebice u području njihove primjene u urbanim prostorima sa sjedištem u Zagrebu. Tijekom 10 godina postojanja, „Bacači sjenki“ ostvarili su niz projekata na domaćoj i međunarodnoj razini nastalih kao skulpture u vremenu, koje propitkuju odnos čovjeka i prostora kroz posve različite pristupe. U tim je projektima sudjelovalo više od 150 umjetnika iz 26 zemalja svijeta, a realizirani su na festivalima i manifestacijama u Zagrebu, Dubrovniku, Bologni, Grazu, Ljubljani, Pisi, Beogradu, Marseilleu, Leidenu, Genovi, Podgorici i New Yorku.

AKTUAL: Kako ste došli na ideju o konceptu predstave „Otac hrabrost“?
 Radilo se više o impulsu nego ideji. Naime,

Bakalova kaza od sladoleda d

u posljednjih sam godina u više navrata pomišljao, a zatim odustajao od režije, odnosno predstavljanja, jer je naša stvarnost postala toliko predstavljačka i performativna u svim svojim društvenim emanacijama da kazališni performans kao dodatna dijagnoza realnosti više nije dostatna. Sve je postalo slika slike, a „Otac hrabrost“ je za mene nastavak Brechtove predstave „Majke hrabrosti“. Naime, Majka hrabrosti, iako se tako zove, zapravo nije hrabra žena. Ona svojim mislima, djelima i postupcima odvodi svoju djecu u smrt, tako da ju Brecht tim imenom zapravo ismijava.

AKTUAL: Zašto mislite da je današnje vrijeme toliko lišeno hrabrosti?

Kako da „obični“ ljudi budu hrabri, kad to nisu ni predsjednici država, „šmrklje“ i „niškorišni“ naroda kojeg zastupaju. Iako ljudi na tim pozicijama imaju priliku i dužnost da budu hrabri, oni to ne žele biti pa takav nije ni puk.

AKTUAL: Na koji ste način predstavu smjestili u kontekst Dubrovnika?

NEOBIČNO I ORIGINALNO

„Kupujući ulaznice, svaki gledatelj ima priliku odabrati početnu točku nakon koje će raznim putevima obići ostale četiri. Većina je gledatelja kao početnu točku predstave odabrala palaču Sponza, što govori i o tome koliko je ljudima stalo do reprezentacije“, kaže Bakal o konceptu nove predstave (gore)

lišna procesija o bankomata

Predstava «Otac hrabrost», koja će se premijerno izvesti 13. kolovoza na Dubrovačkim ljetnim igrama, događat će se na pet lokacija u gradu istovremeno, a autor i redatelj Boris Bakal opisuje ju kao jurnjavu gradom od suvenira do kamenica, od čaše vina do razglednice te, na kraju, do bankomata

Ovo je fascinantan grad kojeg doživljam već 50 godina, od prvih dječaćkih kupanja na Lokrumu do kratkih posjeta Dubrovačkim ljetnim igrama s kojih bježim čim pogledam predstavu kako se ne bih sudario s tisućama kruzerskih turista. Ne volim se susretati ni s curicama u minicama koje me zasipaju propagandnim lećima za restorane niti udisati mirise hrane spravljene na kamenu. Više volim doći u Dubrovnik kada je prazan i sveden na svoju gradsku mjeru, s obzirom da se ljeti grad neprestano nalazi u određenom stanju festivala i proslave koja to nije. A pošto su Dubrovačke ljetne igre barjak ovoga grada i najveći kulturni mit u našoj zemlji, smatrao sam da bi bilo potrebno propitati otvorenost tog mita prema samom sebi i prema gradu.

AKTUAL: Kako će izgledati predstava?

Bit će to procesija, šetnja ili jurnjava gradom nalik turističkoj jurnjavi od sladoleda do kupaćih gaćica, od suvenira do kamenica, od čaše vina do razglednice te, na kraju, do bankomata. Ta svakodnevna procesija od sladoleda do bankomata najveći je oblik „bogoštovanja“ u Dubrovniku. Što čovjek više puta ode do tog uređaja, koji predstavlja oltar bogu novca, jedinom bogu koji nam je preostao, to je bolji „vjernik“. Izvlačeći novac iz njega turisti zapravo potvrđuju istinitost stare rimske poslovice „čovjek bez novca-slika smrti“.

AKTUAL: Gdje predstava započinje, a na kojem se mjestu završava?

Započet će istovremeno na pet lokacija i na taj način prizivati drugačiju vrtnju od svakodnevnice. Predstava će pokušati aktivirati akupunturne točke grada koje djeluju poput uboda ulica na akupunturne točke ljudskog tijela. Kupujući ulaznice, svaki gledatelj ima priliku odabrati početnu točku nakon koje će raznim putevima obići ostale četiri. Prema statistikama kupnje ulaznica, većina je gledatelja kao početnu točku predstave odabrala palaču Sponza, što govori i o tome koliko je ljudima stalo do reprezentacije. Polazišne su točke još košarkaško igralište ispod Minčete, Collegium Ragusinum tj. dvorište Jezuitskog samostana i osnovna škola „Marin Getaldić“.

AKTUAL: Smatrate li, kao i Brecht, da kazalište treba biti mjesto na koje gledatelj dolazi po informacije te da ono ima znanstveni karakter jer znanstveno objašnjava njegovo ponašanje?

Mislim da u današnje vrijeme interneta i raznih društvenih mreža koje su postale informatorima i empatizatorima za ljude, čovjek odlazi u kazalište po prisustvo, trajanje kroz koje može doživjeti katarzu i spoznaju o tome što mu se događa

O TAJNAMA SEKSUALNOSTI
 "Muški/Zenski" i "Ženski/Muški"
 specifičan je projekt u sklopu kojeg
 glumci igraju samo za mušku publiku, a
 glumice samo za žensku publiku

u životu. Pri tom on uglavnom dolazi do uvida da mu se ništa ne događa, jer kada se zapita „Što mi se to dogodilo?“, misleći na nešto loše, čovjek zapravo priziva svoju paralelnu realnost. Osobi koja je pala cigla na glavi, očito nije određeno da dobije milijun eura na lutriji, već mu je suđeno da prođe „užom“ životnom ulicom. Kazalište je svjedočanstvo smrti trenutka i podsjećanje da smo započeli umirati nakon trenutka u kojem smo se rodili.

AKTUAL: Koja je poveznica svih vidova umjetnosti kojima se bavite?

Baveći se arhitekturom i urbanizmom, pokušavam smjestiti čovjeka ili zajednicu u prostor. Naime, svaka arhitektura predstavlja koreografiju određenje društvene zajednice. Dizajnirajući zgrade, ulaze, stepeništa i same stanove, arhitekti unaprijed odlučuju gdje će ljudi koji u njima žive kuhati, jesti, spavati i boraviti. Zgrade me zanimaju i kao kontejneri sjećanja u kojima su pohranjeni događaji i materijalna baština, a ja poput smetlara u njima tražim zaostalu bocu, ostatak sendviča ili ljubavne priče. Spajajući kazalište i edukaciju razmišljam o relaciji mene, odnosno svih nas, u odnosu na sve što nas okružuje, od povijesti, ideologije i ljubavi do drugih oblika zajedništva.

AKTUAL: Što vam predstavljaju gradovi?

Gradovi su najsavršenije ljudske tvorevine i najpregledniji organizmi koji postoje. Zbog toga je nepregledna i ova predstava. Ona jednostavnošću svog prohoda kroz grad zapravo predstavlja grad. Svaki grad nastaje oko izvora, a za njegov je opstanak važno je li taj izvor presahnuo. Ja volim čitati sve vrste priča, pa moj umjetnički rad predstavlja i potragu za pričama te me užasava što je ljudski život prestao biti potraga

Kako da „obični“ ljudi budu hrabri, kad to nisu ni predsjednici država, „ŠMRKLJE“ i „NIŠKORISTI“ naroda kojeg zastupaju. Iako ljudi na tim pozicijama imaju priliku i dužnost da budu hrabri, oni to ne žele biti pa takav nije ni puk. Da je Hrvatska globalizirana, bilo bi nam puno bolje. Globalizacija monetarnog sustava također je farsa jer se on i dalje prelijeva u smjeru bogatih.

za pričom. Postojanje je usitnjeno i svedeno na tikove i grčeve, a u gradovima pronalazim priče u nekoliko slojeva. Za istim su stolom, na primjer, sjedili neki ljudi prije sto, pedeset i godinu dana, te su njihove energije na određeni način ispreplele.

AKTUAL: Kako je nastala umjetnička platforma „Bacači sjenki“?

Godine 2000. u Zagrebu smo započeli raditi na kompleksnom projektu „Bacači sjenki“ koji smo zatim nastavili u Bologni, Grazu, Ljubljani, Beogradu i završili u New Yorku. Zaključivši projekt, poželjeli smo nastaviti surađivati na istim principima pa smo Katarina Pejović, Željko Serdarević i ja našu umjetničku platformu nazvali „Bacači sjenki“. Samo ime pronašao sam u tekstovima Marcela Duchampa koje sam 1980-ih godina s engleskog jezika prevodio za list „Quorum“. Oduševio me Duchampov izraz „Shadow Casters“ kojim je on karakterizirao seriju objekata koje je

radio, a u kojem sam ja vidio demokratičnost. Naime, i kralj i njegov sluga su u odnosu na sunce, kao izvor svjetlosti, bacači sjenki bez obzira na hijerarhiju koju mi uspostavljamo na zemlji.

AKTUAL: Kakav je bio prvi projekt na kojem ste radili?

Radilo se o urbanoj potjeri za blagom te se sastojao od dva dijela: laboratorijskog u kojem smo provodili izvedbena istraživanja urbanih narativa te lokacijskog u kojem smo te narative na stvarnim i izmišljenim mjestima „pleli“ u priče. Godine 2002. smo tako u Zagrebu u rpnju povezali 72 lokacije za čije je prolaženje bilo potrebno između 15 i 18 sati te su ih neki ljudi obišli u jednom danu.

AKTUAL: Diplomiravši na Akademiji dramskih umjetnosti, kratko ste vrijeme bili zaposleni u kazalištu Trešnja, a zatim ste se odlučili za profesiju umjetnika slobodnjaka. Zašto?

Kao zaposlenik tog kazališta nisam dobro spavao jer mi je bilo teško gledati suradnike u lice i slušati što govore. Osim toga, želio sam se baviti režijom što je bilo nemoguće u „Trešnji“ pa sam se odlučio za samostalan put te započeti stvarati predstave kakve sam i sam želio gledati.

AKTUAL: Živjeli ste i radili u Bologni kao i drugim gradovima, ali se neprestano vraćate u Zagreb. Što vas privlači tom gradu?

Najbrže razmišljam na hrvatskom, tako da se Zagrebu vraćam kada se umorim od prevodenja. Odlasci bi bili uvjetovani različitim političkim i privatnim razlozima, a 1991. sam Hrvatsku napustio jer nisam želio sudjelovati u kolektivnom ludilu. Već tada mi je bilo sasvim jasno da je Tuđmanov režim „iskočio“ iz Miloševićeve kabanice te da će Hrvatsku prodati za sitne pare. Danas su, nažalost svi toga svjesni te se pitaju „kako nam se to dogodilo?“. U Bolognu sam otišao zbog ljubavi te sam u tom gradu sedam godina vodio urbani festival „Sezona lova“, a otišao sam nakon pobjede Berlusconijske stranke u gradu, kada su stranci i nekradljivci postali nepoželjni.

AKTUAL: Kao gledate na globalizaciju i nedavni ulazak Hrvatske u Europsku uniju?

Da je Hrvatska stvarno globalizirana, bilo bi nam puno bolje. No, mi smo samo informativno globalizirani te dijelimo informacije kako je svima na svijetu podjednako loše. Globalizacija monetarnog sustava također je farsa jer se on i dalje prelijeva u smjeru bogatih, a Europa se pretvorila u neku vrstu turističkog Disneylanda, dok je stvarna moć preselila u Aziju. ■